

МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

Вучэбна-метадычнае аб'яднанне па гуманітарнай адукацыі

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Першы намеснік Міністра адукацыі
Рэспублікі Беларусь

_____ А.Г.Бахановіч
« _____ » _____ 20 _____

Рэгістрацыйны № _____ / пр.

МОВА СРОДКАЎ МАСАВАЙ КАМУНІКАЦЫІ

**Прыкладная вучэбная праграма па вучэбнай дысцыпліне
для спецыяльнасцей:**

6-05-0321-01 Журналістыка

6-05-0331-02 Інфармацыя і камунікацыя

УЗГОДНЕНА

Начальнік інфармацыйна-аналітычнага
ўпраўлення Міністэрства інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

_____ Н.П. Бельская
« _____ » _____ 20 _____

УЗГОДНЕНА

Старшыня вучэбна-метадычнага
аб'яднання па гуманітарнай адукацыі

_____ А.Г. Прахарэнка
« _____ » _____ 20 _____

УЗГОДНЕНА

Начальнік Галоўнага ўпраўлення
прафесійнай адукацыі
Міністэрства адукацыі
Рэспублікі Беларусь

_____ С.Н. Пішчоў
« _____ » _____ 20 _____

УЗГОДНЕНА

Прарэктар па навукова-метадычнай
рабоце Дзяржаўнай установы
«Рэспубліканскі інстытут вышэйшай
школы»

_____ І.У. Цітовіч
« _____ » _____ 20 _____
Эксперт-нормакантралёр

« _____ » _____ 20 _____

Мінск 2024

СКЛАДАЛЬНІКІ:

Я.І. Абрамава, дацэнт кафедры медыялінгвістыкі і рэдагавання факультэта журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат філалагічных навук, дацэнт;

В.А. Горбач, дацэнт кафедры медыялінгвістыкі і рэдагавання факультэта журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта, кандыдат філалагічных навук, дацэнт;

РЭЦЭНЗЕНТЫ

Кафедра міжкультурнай камунікацыі і рэкламы дзяржаўнай ўстановы адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол №10 № ад 26 чэрвеня 2024 г.);

Ф.В. Драбень, рэктар дзяржаўнай установы адукацыі «Мінскі абласны інстытут развіцця адукацыі», кандыдат філалагічных навук, дацэнт

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ Ё ЯКАСЦІ ПРЫКЛАДНАЙ:

Кафедрай медыялінгвістыкі і рэдагавання Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (пратакол №12 ад 23 мая 2024 г.);

Навукова-метадычным саветам па журналістыцы і інфармацыі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (пратакол № 5 ад 18 чэрвеня 2024 г.);

Навукова-метадычным саветам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта (пратакол № 1 ад 29 жніўня 2024 г.).

Адказы за рэдакцыю: В.А. Горбач

Адказы за выпуск: В.А. Горбач

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Прыкладная вучэбная праграма па вучэбнай дысцыпліне “Мова сродкаў масавай камунікацыі” распрацавана для ўстаноў вышэйшай адукацыі Рэспублікі Беларусь у адпаведнасці з патрабаваннямі адукацыйнага стандарту АСВА 6-05-0321-01-2023 і прыкладнага вучэбнага плана па спецыяльнасці 6-05-0321-01 Журналістыка; адукацыйнага стандарту АСВА 6-05-0331-02-2023 і прыкладнага вучэбнага плана па спецыяльнасці 6-05-0331-02 Інфармацыя і камунікацыя.

Актуальнасць вучэбнай дысцыпліны “Мова сродкаў масавай камунікацыі” вызначаецца неабходнасцю валодання нармаванай мовай як важным складнікам журналісцкай дзейнасці, базай для лінгвістычнай арганізацыі літаратурнага твора, што непасрэдным чынам звязана з развіццём і ўдасканаленнем прафесійнага майстэрства. Падрыхтоўка журналісцкіх кадраў з універсітэцкай адукацыяй прадугледжвае фарміраванне маўленчай кампетэнтнасці носьбіта мовы, арыентаванай на літаратурную апрацоўку тэкстаў, вытворчасць іх у адпаведнасці з камунікатыўнай зададзенасцю і жанравай спецыфікай.

У працэсе вывучэння мовы і стылю СМК даюцца першапачатковыя звесткі пра лінгвістыку тэксту, на базе ўласных студэнцкіх публікацый і радыё- і тэлевыступленняў праводзяцца экстраарфаграфічныя (арфаэпічныя) і лексіка-граматычныя каментарыі пабудовы тэксту, вядзецца мэтанакіраваная падрыхтоўка да ўспрымання курса медыярэдагавання, закладваецца навукова-практычная база да усвядомленага вывучэння. Вучэбная дысцыпліна мае цесныя міжпрадметныя сувязі з дысцыплінамі “Стылістыка”, “Медыярыторыка”, “Русский язык как иностранный”. У сітуацыі беларуска-рускага білінгвізму тэарэтычны і практычны матэрыял падаецца ў канвергентным і дывергентным суаднясенні з сучаснай рускай мовай.

Мова сродкаў масавай камунікацыі разглядаецца ў функцыянальным аспекце на аснове дасягненняў сучаснай лінгвістычнай навукі. Значнае месца адводзіцца пытанню дакладнасці слова- і формаўжывання, якія вывучаюцца ў цеснай сувязі з асноўнымі паняццямі культуры мовы, ужывання лексікі стылістычна абмежаванага выкарыстання.

Мэта вучэбнай дысцыпліны – стварэнне ў студэнта цэласнага сістэмнага ўяўлення аб функцыянаванні мовы ў яе стылявых разнавіднасцях, аб магчымасцях выкарыстання розных моўных сродкаў для максімальна поўнага здавальнення камунікатыўных патрэб журналіста і камунікатара як аўтара і рэдактара.

Задачы вучэбнай дысцыпліны:

- 1) вывучыць спецыфіку вуснага і пісьмовага маўлення ў сродках масавай камунікацыі;
- 2) разгледзець марфалагічную стратыфікацыю журналісцкіх і PR-тэкстаў і тэкстаў рэкламы;
- 3) устанавіць лінгвістычныя асаблівасці арганізацыі медыятэксту і вызначыць дарэчнасць выкарыстання ў ім маўленчых канструкцый;

- 4) ахарактарызаваць інтэрферэнтныя з'явы і вытлумачыць прычыны іх узнікнення ва ўмовах дзяржаўнага білінгвізму;
- 5) раскрыць функцыянальныя і экспрэсіўныя магчымасці выкарыстання лексічных, лексіка-фразеалагічных і граматычных адзінак у межах кантэксту і цэлага тэксту;
- 6) прааналізаваць і пракваліфікаваць моўныя сродкі, іх функцыянальны патэнцыял, мэтазгоднасць выкарыстання у тэкстах радыё, тэлебачання, друку, інтэрнэт-камунікацыі;
- 7) вызначыць розныя віды моўных памылак.

Засваенне вучэбнай дысцыпліны «Мова сродкаў масавай камунікацыі» павінна забяспечыць фарміраванне наступных універсальных і базавых, прафесійных кампетэнцый:

Праяўляць ініцыятыву і адаптавацца да зменаў у прафесійнай дзейнасці;

Ствараць запатрабаваныя грамадствам і індустрыяй медыятэксты ў адпаведнасці з нормамі беларускай, рускай і замежнай моў.

У выніку вывучэння дысцыпліны студэнт павінен

ведаць:

– асаблівасці функцыянавання беларускай і рускай моў у сродках масавай камунікацыі;

– базавыя звесткі пра непарыўную сувязь паміж моўнымі заканамернасцямі і захаваннем імператыўных / дыспазітыўных норм фанетыкі, арфаграфіі, арфаэпіі, граматыкі, стылістыкі;

– функцыянальна-стылістычныя разнавіднасці сучаснай літаратурнай мовы, стылістычныя нормы і асаблівасці стварэння тэкстаў розных жанраў;

– метады і прыёмы лінгвістычнага (фанетычнага, лексічнага, марфалагічнага, стылістычнага) аналізу з мэтай выяўлення асноўных тэкстаўтваральных фактараў пабудовы журналісцкага і PR-тэкстаў.

умець:

– дыферэнцыраваць лексіка-граматычныя асаблівасці пабудовы тэкстаў СМК з мэтай вызначэння іх характарыстыкі з пазіцый нарматыўнасці выкарыстання;

– вылучаць дывергентнасць і канвергентнасць беларускай і рускай моў, умець супастаўляць іх і даваць ім тыпалагічную характарыстыку;

– правільна тлумачыць семантычны змест і стылістычную інфармацыю, заключаную ў лексічных і граматычных адзінках, марфалагічных формах;

– ствараць разнажанравыя публіцыстычныя тэксты і аналізаваць іх з гледжання лінгвастылістычнай арганізацыі;

валодаць:

– метадыкай лінгвістычнага аналізу разнажанравых тэкстаў СМК;

– спосабамі і прыёмамі вызначэння моўных адзінак ў медыятэкстах СМК і навыкамі іх замены;

– навыкамі ў сферы прафесійнай дзейнасці па лінгвастылістычнай арганізацыі журналісцкіх тэкстаў.

У рамках адукацыйнага працэсу па дадзенай вучэбнай дысцыпліне студэнт павінен набыць не толькі тэарэтычныя і практычныя веды, уменні і навыкі па спецыяльнасці, але і развіць свой каштоўнасна-асобасны, духоўны

патэнцыял, сфарміраваць якасці патрыёта і грамадзяніна, гатовага да актыўнага ўдзелу ў эканамічнай, вытворчай, сацыяльна-культурнага і грамадскага жыцця краіны.

Дысцыпліна вывучаецца ў 1-3 семестрах.

Усяго на вывучэнне дысцыпліны «Мова сродкаў масавай камунікацыі» адведзена: усяго – 368 гадзін, у тым ліку 212 аўдыторных гадзін. Прыкладнае размеркаванне па відах заняткаў: лекцыі – 72 гадзін, практычныя заняткі – 140 гадзін.

Форма прамежкавай атэстацыі – экзамен, курсавая работа.

ПРЫКЛАДНЫ ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

№ п/п	Найменне раздзелаў і тэм	Аўдыторныя заняткі (гадзіны)		
		Усяго гадзін	Лекцыйныя	Практычныя
	РУСКАМОЎНЫЯ ТЭКСТЫ			
1	Введение. Язык средств массовой коммуникации как способ воздействия на общественное сознание	4	2	2
2	Язык средств массовой коммуникации в аспекте устной речи	8	2	6
3	Письменная речь в медиасфере	6	2	4
4	Языковые ресурсы медиаречи	14	2	12
5	Фразеология	6	2	4
6	Ресурсы словообразования в медиатекстах	6	2	4
7	Грамматика. Морфологическая стратификация журналистских текстов	28	12	16
8	Синтаксис. Функции и значение синтаксических единиц в построении медиаречи	32	12	20
9	Пунктуация. Нормы и нарушения в медиатекстах	4		4
	БЕЛАРУСКАМОЎНЫЯ ТЭКСТЫ			
10	Мова сродкаў масавай камунікацыі і яе роля ў станаўленні інфармацыйнага грамадства	6	2	4
11	Вуснае маўленне ў сродках масавай камунікацыі	22	8	14
12	Сучасны правапіс у журналісцкіх і PR-тэкстах	40	14	26
13	Граматыка. Марфалагічная стратыфікацыя журналісцкага тэксту	36	12	24
	Усяго	212	72	140

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Тема 1. Введение. Язык средств массовой коммуникации как способ воздействия на общественное сознание

Природа и сущность языка. Язык и мышление. Язык и речь. Язык и общество. Основные функции языка.

Понятие национального и литературного языка. Национальный русский язык и его разновидности. Русский литературный язык как высшая форма национальной культуры. Основные признаки литературного языка. Понятие языковой нормы, её признаки. Вариант нормы. Языковая норма и речевая практика журналиста. Система функциональных стилей русского литературного языка. Две разновидности русского литературного языка: книжная речь и разговорная речь.

Современный русский литературный язык и язык средств массовой коммуникации. Специфические черты языка средств массовой коммуникации.

Тема 2. Язык средств массовой коммуникации в аспекте устной речи

Функции устной речи в средствах массовой коммуникации. Особенности устной речи при работе с аудиторией как важнейшее условие профессиональной реализации журналиста. Особенности устной коммуникации (спонтанность, многоканальность, интонационная оформленность, ритмизация, темп, невербальные знаки общения).

Звуковое членение речи: фраза, речевой такт, фонетическое слово, слог, звук. Суперсегментные фонетические единицы: ударение (фразовое, тактовое, словесное), интонация.

Звук и его характеристика. Согласные и гласные звуки. Классификация согласных звуков. Классификация гласных звуков. Звуковые изменения в потоке речи. Комбинаторные и позиционные чередования звуков.

Функциональная характеристика звуков (фонология). Понятие о фонеме. Признаки фонем. Фонологические позиции. Сильные и слабые фонемы. Фонемный ряд.

Фонетика и фоника. Эстетическая роль звуков речи и других фонетических средств языка. Значение звуковой организации речи. Стилистические приёмы усиления звуковой выразительности речи. Роль фоники в публицистическом стиле (в устной и письменной формах).

Орфоэпия и её значение. Нормы современного литературного произношения. Особенности произношения гласных звуков (умеренное аканье, умеренное иканье, редукция). Произношение согласных звуков и их сочетаний, аббревиатур. Произношение некоторых грамматических форм. Произношение заимствованных слов. Ошибки произношения, возникающие под влиянием белорусского языка.

Акцентологические нормы. Активные процессы в области ударения. Колебания в пределах нормы. Основные тенденции развития современного литературного произношения. Стили произношения. Телевизионная речь и радиоречь как разновидности устной речи, их сходство и отличие на основе вербального поведения.

Тема 3. Письменная речь в медиасфере

Графика. Орфография.

Понятие о графике. Русский алфавит. Звуковое значение букв. Обозначение гласных и согласных звуков на письме. Обозначение мягкости согласных. Слоговой принцип русской графики.

Понятие об орфографии. Морфологический принцип русской орфографии. Фонетический принцип. Традиционные и дифференцирующие написания в русской орфографии. Слитные, отдельные и дефисные написания. Орфография собственных имен. Правила переноса слов. Графические сокращения.

Тема 4. Языковые ресурсы медиаречи

Семантическая структура слова. Полисемия и омонимия в медиатексте. Понятие о лексике и лексикологии. Слово как основная номинативная единица языка. Лексическое и грамматическое значение слова. Слова однозначные и многозначные. Основные типы лексических значений слов: немотивированные / мотивированные, прямые / переносные, свободные / несвободные (фразеологически связанные, синтаксически обусловленные). Виды переносного значения слова: метафорический и метонимический перенос.

Полисемия и омонимия. Омонимы. Типы омонимов: лексические омонимы (полные и неполные), омофоны, омоформы, омографы. Пути возникновения омонимов. Разграничение полисемии и омонимии. Межъязыковые омонимы. Функционально-стилистическое использование полисемии и омонимии в медиатексте. Ошибки в употреблении многозначных слов и омонимов.

Паронимы и паронимия. Синонимы и синонимия. Антонимы и антонимия. Понятие о паронимах и паронимии. Парономазия. Стилистические функции слов-паронимов. Ошибки в употреблении паронимов. Языковая игра в медиатексте с использованием паронимов.

Понятие о синонимах и синонимии. Типы синонимов (смысловые, стилистические, семантико-стилистические, градационные, абсолютные, языковые, контекстуальные). Синонимический ряд. Пути возникновения синонимов. Синонимия и полисемия. Ошибки в употреблении синонимов. Приемы использования синонимов в медиатекстах.

Понятие о лексических антонимах. Антонимия и полисемия. Антонимы общеязыковые и контекстуальные. Антономазия. Функционально-стилистическое использование синонимии и антонимии. Приемы использования антонимов в медиатекстах.

Лексика русского языка с точки зрения экспрессивно-стилистической окраски, активного и пассивного запаса, сферы употребления и происхождения. Понятие о стилевом расслоении лексики и ее экспрессивно-стилистической характеристике. Общеупотребительная (стилистически нейтральная, межстилевая) лексика. Стилистически окрашенная лексика: разговорная, научная, публицистическая, официально-

деловая, поэтическая. Эмоционально-экспрессивная окраска слов. Отражение функционально-стилевой и экспрессивно-стилистической характеристики слов в толковых словарях. Ошибки в употреблении разных разрядов лексики устной и письменной речи.

Понятие об активном и пассивном составе лексики. Пассивная лексика: устаревшие слова, историзмы, архаизмы, неологизмы. Использование устаревших слов в современных текстах. Новые слова (неологизмы), их типы. Неологизмы в публицистическом стиле. Оказиональные слова. Стилистические функции новых и устаревших слов в медиатексте.

Лексика общеупотребительная и лексика ограниченного употребления. Лексика ограниченного употребления. Клише и штампы. Диалектизмы и жаргонизмы. Термины и профессионализмы. Профессиональная лексика журналиста. Условия использования лексики ограниченного употребления в медиатексте.

Основные пути формирования русской лексики. Исконно русская лексика. Заимствованная лексика. Освоение заимствованных слов (фонетическое, графическое, грамматическое, семантическое). Лексические кальки и полукальки. Экзотизмы и варваризмы. Функционально-стилистическая роль иноязычных слов в лексико-семантической системе языка. Использование заимствованных слов в публицистических текстах.

Старославянизмы в русском языке. Признаки старославянизмов (фонетические, словообразовательные, семантические). Функции старославянизмов (семантические, стилевые и стилистические) в современном русском языке.

Тема 5. Фразеология

Понятие о фразеологии русского языка. Фразеологизм как основная единица фразеологической системы. Типы фразеологизмов по степени семантической слитности и мотивированности значения: фразеологические сращения, фразеологические единства, фразеологические сочетания. Фразеологизмы в их отношении к частям речи.

Межстилевые (стилистически нейтральные) фразеологизмы. Функционально-стилистическое расслоение фразеологизмов, их эмоционально-экспрессивная окраска.

Источники русской фразеологии. Фразеологизмы современного русского языка с точки зрения происхождения: исконные и заимствованные. Крылатые слова, пословицы, поговорки.

Синонимия и антонимия фразеологизмов. Многозначность фразеологизмов. Основные приемы использования фразеологизмов в художественной литературе и в публицистике.

Тема 6. Ресурсы словообразования в медиатекстах

Словообразование как особый раздел науки о языке. Связь словообразования с лексикологией и морфологией. Словообразовательная система русского языка. Морфемика как наука о значимых частях (морфемах) слов и словоформ. Морфемы, виды морфем. Многозначность, омонимия и

синонимия морфем. Основа. Основы непроизводные и производные. Производящая основа. Свободная и связанная основа.

Основные способы русского словообразования: морфологический, морфолого-синтаксический, лексико-синтаксический, лексико-семантический. Словообразование основных частей речи.

Узуальное и окказиональное словообразование. Нормы в словообразовании. Стилистические ресурсы словообразования. Окказиональные слова как элемент языковой игры в медиатекстах разных жанров.

Тема 7. Грамматика. Морфологическая стратификация журналистских текстов

Грамматика как учение о грамматическом строе языка. Предмет морфологии. Понятие о грамматическом значении, грамматической категории и грамматической форме. Способы выражения грамматических значений в русском языке. Взаимодействие лексических и грамматических значений в слове. Словоизменяемые и несловоизменяемые морфологические категории. Части речи как основные лексико-грамматические разряды слов. Принципы классификации частей речи. Знаменательные слова. Служебные слова (частицы речи). Модальные слова. Междометия и звукоподражательные слова. Переход слов одной части речи в другую.

Имя существительное в текстах СМК. Имя существительное как часть речи: функционально-стилистическая характеристика. Место имени существительного в разных стилях речи. Лексико-грамматические разряды имен существительных. Варианты в проявлении одушевлённости / неодушевлённости существительных. Одушевлённость / неодушевлённость и многозначность слова.

Морфологические разряды имен существительных. Категория рода. Род существительных с суффиксами субъективной оценки. Род несклоняемых нарицательных и собственных имен существительных. Род сложносокращённых слов. Колебания в роде имен существительных. Стилистическое использование категории рода.

Категория числа. Способы и средства выражения категории числа. Имена существительные, имеющие форму только единственного числа. Имена существительные, имеющие форму множественного числа. Переносное употребление форм числа имен существительных. Стилистическое использование категории числа в медиатекстах.

Категория падежа. Основные значения падежных форм. Способы и средства выражения падежных значений. Склонение имен существительных. Разносклоняемые и несклоняемые существительные. Стилистическая характеристика вариантов падежных форм. Функционирование имени существительного в СМК.

Имя прилагательное. Употребление имен прилагательных в медиатекстах. Имя прилагательное как часть речи. Место имени прилагательного в разных стилях речи. Лексико-грамматические разряды имен прилагательных. Стилистическая оценка разрядов имен прилагательных.

Качественные прилагательные. Полные и краткие формы прилагательных. Стилистические и смысловые различия между полной и краткой формой. Степени сравнения имен прилагательных. Стилистическая окраска и употребление степеней сравнения прилагательных. Ошибки в образовании и употреблении форм степеней сравнения. Формы субъективной оценки качества. Относительные прилагательные в публицистическом стиле. Притяжательные прилагательные. Синонимическое использование прилагательных и косвенных падежей существительных. Переход прилагательных в другие части речи. Правописание окончаний и суффиксов прилагательных. Употребление лексико-грамматических разрядов прилагательных в современных текстах.

Имя числительное. Местоимение. Числительное как часть речи. Место имени числительного в разных стилях речи. Лексико-грамматические разряды числительных. Морфологические категории числительных. Структура числительных. Склонение числительных. Сочетаемость числительных с существительными. Употребление количественных и собирательных числительных. Дробные числительные. Числительные в составе сложных слов. Ошибки в употреблении форм имен числительных.

Общая характеристика местоимения. Разряды местоимений по значению и по соотношению с другими частями речи. Грамматические особенности разных разрядов местоимений. Стилистическое использование местоимений в художественных и публицистических текстах. Синонимия внутри отдельных разрядов местоимений.

Глагол. Место глагола и его форм в текстах СМК. Глагол как часть речи. Инфинитив. Переходные и непереходные глаголы. Возвратные глаголы. Категория залога. Синонимия залоговых форм. Категория вида. Способы образования видов. Видовая пара. Двувидовые и одновидовые глаголы. Ошибки в образовании и употреблении форм вида. Особенности употребления видов глагола в художественных и публицистических текстах.

Категория наклонения. Образование и основные значения наклонения. Синонимия наклонений. Категория времени. Образование и основные значения форм времени. Синонимия видо-временных форм глагола.

Категория лица. Образование личных форм. Особенности спряжения глаголов. Изобилующие и недостаточные глаголы. Употребление форм лица. Безличные глаголы. Особенности употребления форм лица. Правописание глаголов.

Причастие. Образование причастий. Значение и употребление причастий. Переход причастий в другие части речи. Правописание окончаний и суффиксов причастий. Ошибки в образовании и употреблении причастий. Изобразительные функции причастий в языке СМК.

Деепричастие. Образование деепричастий. Значение и употребление форм деепричастий. Переход деепричастий в другие части речи. Ошибки в образовании и употреблении деепричастий. Функции деепричастий в языке СМК.

Наречие. Категория состояния. Модальные слова. Наречие как часть речи. Разряды наречий по значению. Образование и употребление степени сравнения наречий. Степени качества. Образование наречий. Правописание наречий. Переход наречий в другие части речи. Использование наречий в медиатекстах.

Категория состояния как часть речи. Морфологические и синтаксические признаки слов категории состояния. Употребление категории состояния в современных текстах.

Модальные слова. Разряды модальных слов по значению и происхождению. Функции модальных слов. Синтаксическое назначение модальных слов.

Служебные слова (частицы речи). Предлоги, их классификация по образованию и строению. Классификация предлогов по значению. Синонимия предлогов. Стилистическая характеристика предлогов. Правописание предлогов.

Союзы, их разряды по синтаксической функции и по значению. Разряды союзов по строению. Правописание союзов.

Частицы, их разряды по значению и по образованию. Стилистическая характеристика частиц. Правописание частиц.

Тема 8. Синтаксис. Функции и значение синтаксических единиц в построении медиаречи

Предмет синтаксиса. Основные синтаксические единицы языка: словоформа, словосочетание, предложение, сложное синтаксическое целое. Синтаксические связи слов и синтаксические отношения. Средства выражения синтаксических связей.

Словосочетание как грамматически оформленное соединение соотносимых по смыслу слов. Типы словосочетаний по структуре и значению. Понятие стержневого слова и зависимого компонента словосочетания. Свободные синтаксические словосочетания, их отличие от синтаксически несвободных сочетаний. Виды подчинительной связи в словосочетаниях. Согласование (полное и неполное). Нарушение норм согласования. Управление (сильное и слабое). Трудные случаи именного и глагольного управления. Примыкание. Словосочетание как заголовок медиатекста.

Простое предложение. Предложение как предикативная единица. Категория модальности. Категория синтаксического лица. Категория синтаксического времени. Главные и второстепенные члены предложения. Типы простых предложений по цели высказывания. Типы предложений по характеру выражаемого в них отношения к действительности.

Типы простых предложений по структуре: двусоставные и односоставные предложения; нераспространённые и распространённые предложения; полные и неполные предложения. Эллиптические предложения. Простое предложение как заголовок медиатекста (хедлайн).

Интонация простого предложения. Виды интонации. Грамматическая роль интонации.

Порядок слов в предложении. Актуальное членение предложения. Тема и рема как компоненты актуального членения предложения. Основные средства актуального членения предложения. Актуальное членение как способ использования передаваемой информации с целью воздействия на адресата.

Осложнения в простом предложении и их стилистические ресурсы. Понятие осложненное предложение. Предложения с однородными членами. Средства выражения однородности: интонация и сочинительные союзы. Обобщающие слова при однородных членах предложения. Однородные и неоднородные определения. Ошибки в сочетаниях однородных членов предложения.

Предложения с полупредикативными обособленными членами. Обособленные согласованные и несогласованные определения. Обособленные приложения. Обособленные обстоятельства. Обособленные сравнительные обороты. Предложения с уточняюще-выделительными обособленными членами: уточняющими, поясняющими, присоединительными, выделительными. Предложения с вводными и вставными конструкциями. Обращения. Пунктуация в простом осложненном предложении. Ошибки в употреблении обособленных конструкций.

Особенности функционирования осложненных предложений в медиатексте.

Структурно-семантическая характеристика и функциональные особенности сложносочиненного предложения и сложноподчиненного предложения. Понятие о сложном предложении. Средства связи частей сложного предложения. Союзные и бессоюзные предложения. Сочинение и подчинение как основные виды синтаксической связи предикативных частей в составе сложного предложения.

Сложносочиненные предложения. Сложносочиненные предложения с соединительными, противительными, разделительными, присоединительными, пояснительными и сопоставительными отношениями. Значение и употребление сочинительных союзов в сложносочинённом предложении. Пунктуация в сложносочиненном предложении.

Сложноподчиненные предложения. Средства связи предикативных частей в сложноподчиненном предложении. Одночленность (нерасчлененность) и двучленность (расчлененность) структуры сложноподчинённых предложений. Нерасчлененные сложноподчиненные предложения: присубстантивно-определительные, изъяснительно-объектные, компаративные, местоименно-соотносительные. Расчлененные сложноподчиненные предложения: условия, причины, цели, уступительные, следствия, места, времени, сравнительные. Усложнённые сложноподчиненные предложения. Параллельное подчинение, соподчинение, последовательное подчинение (включение). Знаки препинания в сложноподчинённом предложении.

Ошибки в построении сложного предложения.

Бессоюзные сложные предложения. Многочленное сложное предложение. Общее понятие о бессоюзном сложном предложении. Средства связи частей в бессоюзных предложениях. Типы бессоюзных сложных

предложений: перечислительные, сопоставительные, объяснительные, обусловленные. Пунктуация в бессоюзном предложении.

Многочленное сложное предложение. Многочленное сложносочиненное и многочленное бессоюзное сложное предложение. Многочленное сложноподчиненное предложение. Многочленное сложное предложение с разными видами связи (предложение комбинированной структуры). Пунктуация в предложениях комбинированной структуры. Период как вид многочленного сложного предложения, его изобразительно-выразительные свойства.

Сложные формы организации монологической и диалогической речи в медиатексте. Сложное синтаксическое целое. Композиционно-смысловая структура сложных синтаксических целых. Средства связи в ССЦ. Абзац и ССЦ. Способы связи ССЦ. Период. Диалогические единства. Способы передачи чужой речи в медиатексте.

Синтаксические особенности, изобразительно-выразительные свойства чужой речи. Знаки препинания при прямой речи и цитатах.

Тема 9. Пунктуация. Нормы и нарушения в медиатекстах

Понятие о пунктуации. Правила пунктуации. Влияние исторических изменений в синтаксической системе языка на пунктуацию. Нерегламентированная пунктуация. Авторская пунктуация в медиатексте. Эмотиконы, смайлики и другие паралингвистические средства в интернете.

Тэма 10. Мова сродкаў масавай камунікацыі і яе роля ў станаўленні інфармацыйнага грамадства

Мова сродкаў масавай камунікацыі ў агульнай тэорыі медыялінгвістыкі. Змест і задачы дысцыпліны “Мова сродкаў масавай камунікацыі”. Камунікатыўны аспект вывучэння мовы СМК. Прагматычны аспект вывучэння мовы СМК. Размежаванне мовы і маўлення. Структура і класіфікацыя маўленчых актаў. Віды выказванняў, іх інтэрпрэтацыя. Сацыяльныя і сацыяльна-псіхалагічныя функцыі маўленчых зносін пры дапамозе СМК. Сацыялінгвістычны аспект вывучэння мовы СМК. Сацыяльная дыферэнцыяцыя мовы.

Паняцце нормы. Норма моўная і функцыянальна-стылёвая. Абавязковасць моўных нормаў. Варыятыўнасць нормы. Парушэнне нормы як маўленчая памылка і свядомае адхіленне ад нормы як стылістычны прыём. Спосабы павышэння моўнай культуры журналістаў, выхавання моўнага густу грамадства, ўмацавання маўленчых норм.

Класіфікацыя моў. Паходжанне і развіццё моў. Мовы свету і іх класіфікацыя. Генеалагічная класіфікацыя моў. Марфалагічная класіфікацыя моў. Генетычная і тыпалагічная характарыстыка беларускай мовы. Параўнальна-гістарычны метада.

Тэма 11. Вуснае маўленне ў сродках масавай камунікацыі

Фанетыка. Гукавы склад мовы. Мэты і задачы вывучэння фанетыкі (сінхронная, дыяхронная, агульная, супастаўляльная). Размежаванне паняццяў

вусная форма існавання мовы і пісьмовая. Спонтаннасць, незваротнасць, шматканальнасць як формы існавання вуснай мовы. Значэнне гукавой абалонкі маўлення. Сегментныя і суперсегментныя фанетычныя адзінкі. Азначэнне гука. Чатырохаспектны разгляд гука: акустычны, артыкуляцыйны, перцэптыўны, функцыянальны. Ці мае гук значэнне? Утварэнне гукаў. Фанетыка (*акустычная, артыкуляцыйная, перцэптыўная*). Акустычныя ўласцівасці гукаў маўлення. Частата ваганняў і вышыня гукаў. Сіла і гучнасць гука. Спектр гука і тэмбр. Метады акустычных даследаванняў. Артыкуляцыйная характарыстыка гукаў маўлення. Маўленчы апарат: актыўныя і пасіўныя органы. Фазы артыкуляцыі. Метады артыкуляцыйных даследаванняў. Уплывовыя фактары на ўспрыманне маўлення. Перцэптыўныя эталоны. Метады перцэптыўных даследаванняў. Гукавы сімвалізм.

Артыкуляцыйна-акустычная класіфікацыя гукаў: паводле ўдзелу голасу і шуму, спосабу і месца ўтварэння, палатальнасці. Класіфікацыя галосных гукаў. Класіфікацыя зычных гукаў. Асаблівасці вымаўлення безэквівалентных, у дачыненні да рускай мовы, гукаў. Фанетычныя законы (закон недысімілятыўнага акання, асіміляцыя, дысіміляцыя) і іншыя фанетычныя працэсы (дыярэза, пратэза, эпентэза, метатэза, гаплалогія). Фанетычная і фанематычная транскрыпцыя. Фанетычныя чаргаванні гукаў: гістарычныя і пазіцыйныя. Пазіцыйныя чаргаванні гукаў як вынік фанетычных працэсаў. Асаблівасці сінтагматыкі гукаў беларускай мовы.

Фаналогія. Паняцце пра фанему.

Складападзел. Склад як фанетычная адзінка. Тэорыі складу: экспіраторная, санорная, мускульнага напружання. Складовыя і нескладовыя гукі. Характарыстыка складоў. Структура беларускага націску (слабае прымыканне, тэндэнцыя да адкрытага і прыкрытага складу). Аналіз складовай структуры слова. Прынцыпы складападзелу. Закон узростаючай гучнасці. Фанетычны, графічны складападзелы і іх адрозненне ад марфемнага падзелу слоў. Перанос слова паводле новай рэдакцыі “Правіл беларускай арфаграфіі і пунктуацыі”.

Прасодыка. Роля націску і інтанацыі ў арганізацыі маўленчай плыні. Фанетычная прырода націску. Розныя тыпы націску. Месца націску ў слове. Нерухомы і рухомы формаўтваральны націск. Клітыкі. Фразавы сінтагменны лагічны націск. Аналіз націску ў тэксце. Інтанацыя. Фанетычнае чляненне маўлення. Танальныя сродкі інтанацыі. Тэмбравыя сродкі інтанацыі. Функцыя інтанацыі. Асноўныя тыпы інтанацыйных канструкцый у беларускай мове. Інтанацыйная сінамія.

Арфаэпія. Паняцце арфаэпічнай нормы ў аўдыявізуальных СМК і інтэрнэт-камунікацыі. Стылі літаратурнага вымаўлення. Беларускае вымаўленне ў гістарычным развіцці. Асноўныя нормы сучаснага беларускага вымаўлення: галосныя націскныя і ненаціскныя, зычныя ў моцных і слабых пазіцыях, гукі на стыку слоў. Вымаўленне галосных. Нормы літаратурнага вымаўлення зычных і спалучэнняў зычных, некаторых граматычных форм. Арфаэпічная норма і культура маўлення. Прычыны і крыніцы адхіленняў ад літаратурнага вымаўлення. Вымаўленне на тэлебачанні і на радыё. Інтэрферэнтныя з’явы ў вымаўленні і шляхі іх пераадолення. Дэфекты

вымаўлення. Прафесійныя “хваробы” ў аўдыявізуальных СМІ: “каша ў роце”, празмерная лабіялізаванасць, дзеканне/цеканне. Гукавая гульня, рытміка і мелодыка мовы рэкламных і PR-тэкстаў.

Тэма 12. Сучасны правапіс у журналісцкіх і PR-тэкстах

Графіка. Узнікненне пісьма. Этапы развіцця пісьма. Піктаграфічнае, ідэаграфічнае і фонаграфічнае пісьмо. Звесткі з гісторыі графікі. Фарміраванне беларускай графікі. Гук і літара. Развіццё асноўных алфавітаў. Славянскія алфавіты. Сучасны беларускі алфавіт. “Лацінка” і кірыліца, кітабы. Прынцыпы беларускай графікі. Графіка і алфавіт. Графіка-арфаграфічная цэласнасць паняццяў “фаналогія – графіка – арфаграфія”. Графічны аналіз слова.

Арфаграфія. Сінхроннае і дыяхроннае вывучэнне беларускай арфаграфіі. Гісторыя станаўлення. Уплыў экстралінгвістычных фактараў на беларускую арфаграфію. Адаптацыя правапісу да сацыяльна-эканамічных зрухаў у грамадстве (сістэмнасць – асістэмнасць).

Асноўныя прынцыпы (напісанні) сучаснай беларускай арфаграфіі. Суадносіны фанетычнага і марфалагічнага прынцыпаў у беларускай арфаграфіі.

Рэфармаванне правапісу (кансерватызм і памкненне да арфаграфічных змен). Рэформа правапісу 1933-га года. Удакладненні правапісу (Правілы беларускай арфаграфіі і пунктуацыі. Мн.: Весці АН БССР, 1959 г.). Навуковая канферэнцыя “Праблемы беларускага правапісу” (19-20 лістапада, 1992 г.). Абагульненне навуковай літаратуры, рэкамендацыі па выкарыстанні крыніцазнаўчых і лексікаграфічных прац. Тэарэтычны аспект вывучэння арфаграфіі (дыскусіі і заканадаўчае прызнанне). Закон “Аб Правілах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі” (2008 г.).

Асноўныя ўдакладненні і змены ў новай рэдакцыі “Правіл”. Графічныя скарачэнні. Арфаграфічны аналіз слова.

Правапіс галосных, зычных. Правапіс мяккага знака і апострафа. Правапіс абрэвіятур. Правапіс некаторых марфем. Правапіс вялікай і малой літар. Правілы напісання разам, праз злучок і асобна.

Тэма 13. Граматыка. Марфалагічная стратыфікацыя журналісцкага тэксту

Сутнасць граматыкі. Граматычныя значэнне, катэгорыя, форма. Сувязь граматыкі з фанетыкай і лексікалогіяй. Граматычныя значэнне, катэгорыя, форма. Сродкі і спосабы выражэння граматычных формаў. Беларуская граматыка: праблемы нарматыўнасці ў СМІ.

Парадыгматычныя здольнасці і сінтагматычнае размяшчэнне марфалагічных форм. Класіфікацыйныя ўласцівасці часцін мовы. Часціны мовы як лексіка-граматычныя класы слоў, прынцыпы аб’яднання. Сістэма часцін мовы. Знамянальныя і незмянальныя словы. Пераходнасць у сістэме часцін мовы і з’ява сінкрэтызму. Марфалагічная стратыфікацыя публіцыстычнага тэксту. Рост аналітызму ў марфалогіі сучаснай беларускай мовы. Марфалагічны аналіз.

Назоўнік. Функцыянальная характарыстыка назоўніка. Семантычны аб’ём назоўніка. Дамінаванне назоўнікавых канструкцый у тэкстах СМІ:

прычыны і вынікі. Аддзеяслоўныя назоўнікі і нормы ўжывання іх у публіцыстычным тэксце. Марфалагічныя прыметы назоўніка і сінтаксічная роля ў сказе. Лексіка-граматычныя разрады назоўнікаў (агульныя і ўласныя, канкрэтныя і абстрактныя, адушаўлёныя і неадушаўлёныя, асабовыя, зборныя, рэчывыя), марфалагічная залежнасць ад семантыкі слова. Асноўныя граматычныя катэгорыі назоўнікаў. Прынцыпы класіфікацыі назоўнікаў па родах. Род марфалагічна нязменных назоўнікаў. Разыходжанні ў граматычным родзе некаторых назоўнікаў у беларускай і рускай мовах. Катэгорыя ліку. Назоўнікі з суадноснымі формамі ліку. Назоўнікі *singularia tantum* і *pluralia tantum*. Асаблівасці выражэння катэгорыі ліку ва ўласных назоўніках у групах рэчывых, зборных і абстрактных назоўнікаў. Несупадзенне ў граматычным ліку некаторых назоўнікаў у беларускай і рускай мовах. Катэгорыя склоны. Значэнні склонаў, выражэнне іх у тэксце. Рэшткі формы клічнага склоны. Тыпы скланення назоўнікаў. Варыянтнасць канчаткаў у склонавай сістэме назоўнікаў і іх характарыстыка. Словаўтваральнае значэнне некаторых склонавых канчаткаў. Рознаскланяльныя і нескланяльныя назоўнікі. Субстантывацыя. Праблемы кадыфікацыі склонавых канчаткаў назоўнікаў у беларускай мове. Цяжкія выпадкі ўжывання канчаткаў назоўнікаў. Стылістычныя асаблівасці назоўніка. Выкарыстанне рэчывых, зборных, канкрэтных і абстрактных назоўнікаў. Антанамасія. Уласныя і агульныя імёны. Стылістычнае выкарыстанне роду назоўніка. Некаторыя семантыка-стылістычныя асаблівасці дублетных склонавых форм. Стылістычныя асаблівасці ўжывання ліку назоўніка. Стылістычныя асаблівасці словаўтваральных сродкаў назоўніка. Аддзеяслоўныя назоўнікі ў публіцыстычным маўленні.

Прыметнік. Функцыянальная характарыстыка прыметніка. Асноўныя катэгарыяльныя значэнні і лексіка-граматычныя разрады. Якасныя, адносныя і прыналежныя прыметнікі, іх значэнне, граматычныя формы і ўзаемапрацікненні. Поўныя, кароткія і сцягнутыя (усечаныя) формы, шляхі іх распазнавання. Ступені параўнання якасных прыметнікаў. Сінтэтычныя і аналітычныя формы ступеней параўнання. Суплетывізм. Формы элятыва ў беларускай і рускай мовах. Кампаратыў і суперлятыў Адносныя прыметнікі. Функцыянальныя асаблівасці, сінаніміка прыналежных прыметнікаў і роднага прыналежнасці. Формы ацэнкі прыметнікаў. Скланенне прыметнікаў. Варыянтнасць некаторых склонавых канчаткаў прыметнікаў. Ад’ектывацыя. Агульныя асаблівасці выкарыстання прыметнікаў у СМК. Поўная і кароткая формы прыметнікаў. Прыметнікі з суфіксамі ацэнкі.

Ступені параўнання прыметнікаў і іх стылістычныя асаблівасці. Якасныя і адносныя прыметнікі ў беларускай мове. Сінанімія прыметнікаў і назоўнікаў ва ўскосных склонах.

Лічэбнік. Займеннік. Функцыянальная характарыстыка лічэбніка. Разрады лічэбнікаў па значэнні і структуры. Колькасныя лічэбнікі і іх групы. Дробавыя лічэбнікі. Зборныя лічэбнікі. Сінтаксічная спалучальнасць лічэбнікаў з назоўнікамі. Парадкавыя лічэбнікі. Лічбы як сродак выражэння колькасных значэнняў. Скланенне лічэбнікаў. Тыповыя памылкі ва ўжыванні. Абазначэнне прыблізнай і няпэўнай колькасці. Займеннік. Функцыянальная характарыстыка займенніка. Своеасаблівасць значэння і функцыі займеннікаў. Разрады

займеннікаў па значэнні і па суадносінах з іншымі часцінамі мовы. Асаблівасці скланення займеннікаў розных разрадаў. Займеннік як сродак лагічнай і сінтаксічнай арганізацыі тэксту. Роля займеннікаў у СМК. Зборныя і колькасныя лічэбнікі як сінонімы. Сінанімія колькасна-іменных словазлучэнняў.

Дзеяслоў і яго формы. Функцыянальная характарыстыка дзеяслова. Катэгорыяльныя значэнні дзеяслова. Неазначальная форма дзеяслова (інфінітыў), яе ўтварэнне, граматычнае значэнне, марфалагічныя прыметы і сінтаксічныя функцыі. Асновы дзеяслова: інфінітыва і цяперашняга (будучага простага). Прадуктыўныя і непрадуктыўныя класы дзеясловаў. Пераходныя і непераходныя, зваротныя і незваротныя дзеясловы. Катэгорыя стану. Асаблівасці граматычнага выражэння катэгорыі незалежнага, залежнага і зваротна-сярэдняга стану. Сінаніміка стану дзеяслова. Катэгорыя трывання, граматычныя значэнні закончанага і незакончанага трывання, спосабы ўтварэння. Катэгорыя ладу. Значэнне, формы і ўтварэнне абвеснага, загаднага і ўмоўнага ладу. Сінаніміка ладу дзеяслова. Катэгорыя часу. Значэнне і формы дзеясловаў цяперашняга, прошлага і будучага часу. Спецыфіка роду і ліку дзеясловаў. Сінаніміка часу дзеяслова. Катэгорыя асобы дзеяслова, граматычнае значэнне, выражэнне і ўжыванне. Безасабовыя дзеясловы. Спражэнне дзеясловаў. Рознаспрагальныя дзеясловы. Праблема збалансаванасці дзеяслова і назоўніка ў публіцыстычным тэксце (аказіянальнае ўтварэнне адназоўнікавых дзеясловаў у інтэрнэт-выданнях і іншых СМІ). Вобразна-экспрэсіўныя якасці дзеяслова. Сінанімія граматычных форм дзеяслова. Сінанімія форм часу. Сінанімія форм трывання. Сінанімія форм ладу. Дзеепрыметнік. Асаблівасці праяўлення дзеяслоўных катэгорый стану, часу і трывання ў дзеепрыметніку. Прадуктыўнасць і непрадуктыўнасць існавання ў беларускай мове некаторых дзеепрыметнікавых формаў (у параўнанні з рускай мовай). Сродкі сінанімічнай замены дзеепрыметнікаў. Ад'ектывацыя дзеепрыметнікаў. Дзеепрыслоўе. Граматычныя катэгорыі дзеепрыслоўяў. Асаблівасці функцыянавання дзеепрыслоўяў. Адвербіялізацыя дзеепрыслоўяў.

Марфалагічныя прыметы і сінтаксічная роля прыслоўяў. Разрады прыслоўяў паводле значэння. Ступені параўнання якасных прыслоўяў і іх утварэнне. Формы прыслоўяў са значэннем ацэнкі і меры якасці. Спосабы ўтварэння прыслоўяў: прадуктыўнасць – непрадуктыўнасць. Тэкстаўтваральная (інфармацыйная, ацэначная) роля прыслоўяў у тэкстах розных стыляў. Словы катэгорыі стану (безасабова-прэдыкатыўныя словы). Функцыянальная характарыстыка, суадноснасць з рознымі часцінамі мовы. З гісторыі вылучэння ў самастойную часціну мовы. Граматычныя і стылістычныя асаблівасці мадальных слоў як самастойнай часціны мовы. Словаўтваральная і семантычная сувязі мадальных слоў з іншымі часцінамі мовы. Сінтаксічная аснова выдзялення мадальных слоў у асобную групу. Разрады па значэнні, суадноснасць з рознымі часцінамі мовы.

Службовыя часціны мовы. Значэнні і функцыі службовых часцін мовы. Функцыянальна-стылістычная характарыстыка прыназоўніка. Разрады прыназоўнікаў. Ужыванне прыназоўнікаў з ускоснымі склонамі назоўнікаў. Асноўныя значэнні прыназоўнікаў. Некаторыя асаблівасці ва ўжыванні

прыназоўнікаў. Пераход іншых часцін мовы ў прыназоўнікі (узмацненне аглутынатыўнага сродку). Функцыянальная характарыстыка злучнікаў. Семантычныя і граматычныя прыметы злучнікаў. Класіфікацыя злучнікаў паводле паходжання, складу, спосабу ўжывання і значэння. Злучальныя словы, адрозненне іх ад злучнікаў. Часціцы. Семантычная і граматычная характарыстыкі часціц. Разрады часціц паводле функцыянальнага прызначэння і марфалагічнага складу. Пераход у часціцы іншых часцін мовы. Функцыянальная характарыстыка выклічнікаў і гукаперайманняў. Размежаванне выклічнікаў і гукаперайманняў. Функцыя выклічнікаў і гукаперайманняў Аказіянальная субстантывацыя і вербалізацыя выклічнікаў

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Асноўная літаратура:

1. Волосков, И.В. Русский язык и культура речи с основами стилистики : учебное пособие [Электронный ресурс] / И.В. Волосков. – М. : ИНФРА-М, 2024. – 56 с. Режим доступа: <https://znanium.com/catalog/product/1913241>
2. Дзялошинский, И.М. Современный медиатекст. Особенности создания и функционирования: учебник для вузов, для студентов, обучающихся по гуманитарным направлениям / И. М. Дзялошинский, М. А. Пильгун. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Юрайт, 2020. – 345 с.
3. Кузьмина, О.И. На одном дыхании. Язык и стиль СМИ: учебное пособие / О.И. Кузьмина, Н.В. Шевцов; ФГАОУ ВО "Московский гос. ин-т международных отношений (ун-т) МИД РФ", Кафедра международной журналистики. – М.: МГИМО-Университет, 2021. – 153 с.
4. Остановиться, оглянуться: ключевые слова текущего момента в действии: учебное пособие / под общ. ред. Н.А. Прокофьевой, Е.А. Щегловой. – СПб.: Медиапир, 2021. – 90 с.
5. Колесникова, О.И. Язык и стиль современных средств массовой коммуникации: учебник [Электронный ресурс] / О. И. Колесникова. – Киров: ВятГУ, 2020. – 168 с. Режим доступа: <https://e.lanbook.com/book/164403>.
6. Пантелеев, А.Ф. Современный русский язык: Морфемика. Словообразование: учебное пособие [Электронный ресурс] / А.Ф. Пантелеев, И.В. Ковтуненко. – Москва: РИОР: ИНФРА-М, 2024. 140 с. Режим доступа: <https://znanium.ru/catalog/product/2119106>
7. Пантелеев, А.Ф. Современный русский язык: Фонетика. Фонология. Графика. Орфография: учебное пособие [Электронный ресурс] / А.Ф. Пантелеев, Е.В. Шейко, Н.А. Белик. – Москва: РИОР: ИНФРА-М, 2023. – 132 с. Режим доступа: <https://znanium.com/catalog/product/1907128>
8. Пантелеев, А.Ф. Современный русский язык. Морфология : учебное пособие [Электронный ресурс] / А.Ф. Пантелеев, Е.В. Шейко. – Москва: РИОР: ИНФРА-М, 2021. – 352 с. Режим доступа: <https://znanium.com/catalog/product/1145164>
9. Рамза, Т. Р. Сучасная беларуская мова. Сінтаксіс : вучэбны дапаможнік для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па спецыяльнасці "Беларуская філалогія (па напрамках)" / Т. Р. Рамза ; БДУ. – Мінск : БДУ, 2020. – 199 с.
10. Рогачёва, Е.Н. Русский язык. Синтаксис и пунктуация: второй уровень владения языком : учебное пособие / Е.Н. Рогачёва, О.А. Фролова, Е.А. Лазуткина. – 3-е изд., стер. – М. : ФЛИНТА, 2020. – 134 с.
11. Современный русский литературный язык. Наречие. Служебные части речи: учебно-методический комплекс по учебной дисциплине для филологических специальностей / Учреждение образования «Витебский государственный университет им. П.М. Машерова», Факультет филологический, Кафедра общего и русского языкознания. – Витебск: ВГУ, 2020. – 107 с.

12. Сучасная беларуская літаратурная мова. Падручнік для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі / пад рэд. Д. В. Дзядко. Мінск : Выд-ва : Вышэйшая адукацыя, 2024. 591 с.

13. Сучасная беларуская мова. Хрэстаматыя : дапаможнік для студэнтаў устаноў вышэйшай адукацыі па спецыяльнасцях "беларуская філалогія (па напрамках)", "руская філалогія (па напрамках)", "славянская філалогія", "класічная філалогія", "рамана-германская філалогія", "усходняя філалогія" : у 2 ч. / [склад.: А. Л. Садоўская і інш. ; БДУ]. – Мінск : БДУ, 2022.

Дадатковая літаратура:

1. Берднік, С.К. Загалолак, падзагалолак, лід у друкаваных СМІ (на прыкладзе газеты “Звязда”) // Стылістыка: мова, маўленне і тэкст : зборнік навуковых прац: да 95-годдзя заступ. работніка адукацыі Рэспублікі Беларусь, праф. М.Я.Цікоцкага; пад. агул. рэд. В.І.Іўчанкава. – Мінск: Адукацыя і выхаванне, 2017. С. 338 – 343.

2. Берднік, С.К. Адказнасць за слова // Стылістыка: мова, маўленне і тэкст: матэрыялы IV Міжнар. навук.-практ канф., прысвеч. 95-годдзю заслуж. работніка адукацыі Беларусі праф. М.Я.Цікоцкага, Мінск, 22 – 23 лют. 2017г. – Мінск: Выд. цэнтр БДУ, 2017. – С. 6 – 10.

3. Берднік, С.К. Структураванне і форма падачы газетнага матэрыялу // Міжнародная навукова -практычная канферэнцыя “Журналістыка – 2017: стан праблемы і перспектывы” 16 лістапада 2017 г., Мінск, БДУ с.325 – 328.

4. Берднік, С.К. Лексіка старабеларускага канфесійнага дыскурсу ў сучаснай беларускай мове (на прыкладзе “Дзідаскаліі” Сільвестра Косава) // Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя “Журналістыка – 2018: стан праблемы і перспектывы” 15 - 16 лістапада 2018 г., Мінск, БДУ с. 318 – 321.

5. Вишняков, С.А. Русский язык как иностранный: учебник [для студентов начального, среднего и продвинутого этапов обучения] / С.А. Вишняков. – 10-е изд., стер. – М.: Флинта: Наука, 2019. – 240 с.

6. Горбач, В. А. Ідэалагемы і міфалагемы ў рэкламным дыскурсе // В. А. Горбач // София : электронный научно-просветительский журнал. - 2018. - № 1. - С. 76-79.

7. Горбач, В. А. Лінгвастылістычная арганізацыя тэксту (на прыкладзе рэгіянальнага друку Беларусі) // Рэгіянальныя СМІ Рэспублікі Беларусь у лічбавую эпоху: стан, праблемы і перспектывы : матэрыялы Рэсп. навук.-практ. канф., Мінск, 12–13 лют. 2019 г. / Беларус. дзярж. ун-т ; рэдкал.: В. М. Самусевіч (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БДУ, 2019. – С. 39-45.

8. Горбач, В. А. Літаратурная норма і адхіненні ад яе ў рэгіянальным друку (на прыкладзе раённай газеты «Ляхавіцкі веснік» за 2019 г.) / В. А. Горбач // Рэгіянальныя СМІ Рэспублікі Беларусь у лічбавую эпоху: ад лакальнай праблематыкі да інфармацыйнай бяспекі дзяржавы : матэрыялы Рэсп. навук.-практ. канф., Мінск, 5 мая. 2020 г. / Беларус. дзярж. ун-т ; рэдкал.: В. М. Самусевіч (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БДУ, 2020. – С. 57-62.

9. Горбач, В. А. Маўленчыя рэсурсы трэвелрэкламы ў друкаваных СМІ Беларусі / В. А. Горбач // Журналістыка - 2020: стан, праблемы і перспектывы : матэрыялы 22-й Міжнар. навук.-практ. канф., Мінск, 12–13

- лістап. 2020 г. / Беларус. дзярж. унт ; рэдкал.: В. М. Самусевіч (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БДУ, 2020. – С. 459-462.
10. Горбач, В. А. Метанімія як сродак трапеічнасці ў тэксе (на прыкладзе даследаванняў жанчын-навукоўцаў Беларусі і Расіі) / В. А. Горбач // Женщины-ученые Беларуси и России : материалы международной научно-практической конференции, Минск, 26 марта 2021 г. / БГУ ; [редкол.: И. В. Казакова (отв. ред.) и др.]. – Минск : БГУ, 2021. – С.65-71.
 11. Горбач В. А. Рэдактар рэкламы : дапаможнік / В. А. Горбач. Мінск : БДУ, 2020. – 118 с.
 12. Горбач, В. А. Семантычная сумежнасць у сучасных тэкстах рэгіянальнага друку / В. А. Горбач // Рэгіянальныя СМІ Рэспублікі Беларусь у лічбавую эпоху: ад лакальнай праблематыкі да інфармацыйнай бяспекі дзяржавы [Электронны рэсурс] : матэрыялы III Рэсп. навук.-практ. канф., Мінск, 24 чэрв. 2021 г. / Беларус. дзярж. ун-т ; рэдкал.: В. М. Самусевіч (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БДУ, 2021. – С. 51-54.
 13. Горбач, В. А. Сінтаксіс рэкламных слоганаў і загалоўкаў В. А. Горбач // Слова ў кантэксце часу : матэрыялы IV Міжнар. навук.-практ. канф., прысвеч. 90-годдзю з дня нараджэння д-ра філал. навук праф. А. І. Наркевіча, Мінск, 14–15 сак. 2019 г. / Беларус. дзярж. ун-т ; рэдкал.: В. М. Самусевіч (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БДУ, 2019. – С. 29-31.
 14. Горбач, О. А. Когнитивно-стилистические доминанты темы «Малая родина» в медиатекстах белорусских СМИ / О. А. Горбач // Журналістыка - 2019: стан, праблемы і перспектывы : матэрыялы 21й Міжнар. навук.практ. канф., Мінск, 14–15 ліст. 2019 г. / рэдкал. : В. М. Самусевіч (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БДУ, 2019. – С. 492-496.
 15. Горбач, О. А. Труды женщин-ученых Беларуси по изучению рекламного дискурса / О. А. Горбач // Женщины-ученые Беларуси и Польши : материалы международной научно-практической конференции, Минск, 26 марта 2020 г. / БГУ ; [редкол.: И. В. Казакова, И. В.Олюнина (отв. ред.)]. Минск : БГУ, 2020. С.53-57.
 16. Жаўняровіч, П. Лінгвастылістыка пастоў супольнасці «Радые «Сталіца»» ў сацыяльнай сетцы Facebook / П. Жаўняровіч // Роднае слова. – 2019. – № 9. – С. 27–30.
 17. Жаўняровіч, П. Найноўшыя англіцызмы ў беларускіх тэкстах: рэдактарская ацэнка функцыянавання / П. Жаўняровіч // Роднае слова. – 2021. – № 8. – С. 39–42.
 18. Жаўняровіч, П. П. Даведнік па літаратурнай праўцы : арфаграфічны, пунктуацыйны, лексічны, граматычны, сінтаксічны, тэхнічны ўзроўні / П. П. Жаўняровіч; уст. слова В. І. Іўчанкава ; пад. рэд. В. І. Іўчанкава. – 2-е выд., стэр. – Мінск : Адукацыя і выхаванне, 2021. – 448 с.
 19. Жаўняровіч, П. П. Канструкцыі з прыслоўямі ў вышэйшай ступені параўнання: асаблівасці будовы і ўжывання / П. П. Жаўняровіч // Беларуская мова і літаратура. – 2019. – № 2. – С. 15–18.
 20. Жаўняровіч, П. П. Лінгвістычныя аспекты рэдагавання эсэ Уладзіміра Караткевіча / П. П. Жаўняровіч // Вестник МГЛУ. Сер. 1, Филология. – 2020. – № 3. – С. 113–120.

21. Жаўняровіч, П. П. Марфалагічная ўнармаванасць назоўніка: рэдактарскі і адукацыйны аспекты / П. П. Жаўняровіч // Філалагічная адукацыя : навук.-метад. зборнік / рэдкал. : А. І. Бельскі (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БДУ, 2019. – Вып. 3. – С. 33–39.

22. Жаўняровіч, П. П. Рэдактарская праўка словаформаў назоўніка: варыянты склонавых канчаткаў / П. П. Жаўняровіч // Вестник МГЛУ. Сер. 1, Филология. – 2021. – № 1. – С. 88–95.

23. Жаўняровіч, П. П. Састаўныя парныя злучнікі і іх функцыянаванне ў тэкстах / П. П. Жаўняровіч // Беларуская мова і літаратура. – 2019. – № 6. – С. 27–30.

24. Жаўняровіч, П. Рэдактарская праўка словаформаў назоўніка: варыянты роду і ліку / П. Жаўняровіч // Роднае слова. – 2021. – № 3. – С. 40–43.

25. Жаўняровіч, П. Спосабы ўдасканалення складаных сказаў : на прыкладзе Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб культуры / П. Жаўняровіч // Роднае слова. – 2019. – № 1. – С. 37–40.

26. Зелянко, С.В. Асаблівасці акцэнталагічнай нормы ў роднай мове / С.В. Зелянко // Беларуская мова і літаратура. – 2019 – № 12. – С.17–20.

27. Ильясова, С. В. Язык и стиль современных российских СМИ : учебное пособие по русскому языку для изучающих русский язык как иностранный [Электронный ресурс] / С.В. Ильясова, Л.П. Амири ; Южный федеральный университет. – Ростов-на-Дону – Таганрог; Издательство Южного федерального университета, 2019. – 146 с. Режим доступа: <https://znanium.com/catalog/product/1088147>

28. Іўчанкаў, В. Спецыфіка правапісу спалучэнняў галосных у запазычаных словах: па матэрыялах газеты “Звязда”/В.Іўчанкаў // Роднае слова. – 2021. – № 5. – С. 38 – 40.

29. Іўчанкаў, В. Пра арфаграму аўдыя: На матэрыяле медыятэкстаў партала zviazda.by /В.Іўчанкаў // Роднае слова. – 2021. – № 8. – С. 36 – 38.

30. Іўчанкаў, В. Спалучэнні галосных у запазычаных словах: выбар арфаграмы: На матэрыяле медыятэкстаў партала zviazda.by /В.Іўчанкаў // Роднае слова. – 2021. – № 6. – С. 41 – 43.

31. Іўчанкаў В. Правапіс у нескладовага ў медыйнай практыцы: агульныя назіранні /В.Іўчанкаў // Роднае слова. – 2021. – № 10. – С. 33 – 39.

32. Іўчанкаў, В. І. Дынаміка выканання закона Рэспублікі Беларусь «Аб правілах беларускай арфаграфіі і пунктуацыі» ў рэгіянальным друку (на матэрыяле медыятэкстаў сеткавага выдання MLYN.BY) / В. І. Іўчанкаў // Рэгіянальныя СМІ Рэспублікі Беларусь у лічбавую эпоху: ад лакальнай праблематыкі да інфармацыйнай бяспекі дзяржавы [Электронны рэсурс] : матэрыялы III Рэсп. навук.-практ. канф., Мінск, 24 чэрв. 2021 г. / Беларус. дзярж. ун-т ; рэдкал.: В. М. Самусевіч (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БДУ, 2021. – С. 112 – 114.

33. Іўчанкаў, В. І. Па тэлефоне ці па тэлефону: граматычная спадчына прафесара А. І. Наркевіча / В. І. Іўчанкаў // Слова ў кантэксце часу : матэрыялы IV Міжнар. навук.-практ. канф., прысвеч. 90-годдзю з дня нараджэння д-ра філал. навук праф. А. І. Наркевіча, Мінск, 14–15 сак. 2019 г. / Беларус. дзярж.

ун-т ; рэдкал.: В. М. Самусевіч (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БДУ, 2019. – С.173-177.

34. Іўчанкаў, В. І. Месны склон у медыятэксце: атрыбутыўны абвесны спосаб і сродку камунікацыі / В. І. Іўчанкаў // Слова ў кантэксце часу : матэрыялы IV Міжнар. навук.-практ. канф., прысвеч. 90-годдзю з дня нараджэння д-ра філал. навук праф. А. І. Наркевіча, Мінск, 14–15 сак. 2019 г. / Беларус. дзярж. ун-т ; рэдкал.: В. М. Самусевіч (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БДУ, 2019. – С.46-49.

35. Ивченко, В.И. Медиалингвистика в славянском мире: онтологические характеристики / В.И.Ивченко // Славянский мир: духовные традиции и словесность : сборник материалов Международной научной конференции. – Вып. 9 / науч. ред. Н.Ю. Желтова. – Тамбов : Принт- Сервис, 2019. – С. 561-565.

36. Іўчанкаў, В. І. Асаблівасці правапісу канчаткаў назоўнікаў другога скланення ў месным склоне адзіночнага ліку: па тэлефоне ці па тэлефону? / В. І. Іўчанкаў // Беларуская мова і літаратура. – 2019. – №3. – С.3–7.

37. Ивченко, В. И. Культура речи: употребление падежных форм имен существительных (по материалам интернет-версий газет) / В. И. Ивченко // Русский язык и литература. – 2019. – №5. – С. 13-16.

38. Іўчанкаў, В. Літара а на медыйнай прасторы – выразнік беларускай адметнасці / Іўчанкаў В. // Роднае слова. – 2020. – № 8. – С. 27 – 29.

39. Іўчанкаў, В. Правапіс літары о: дынаміка засваення ў пісьмовай практыцы / Іўчанкаў В. // Роднае слова. – 2020. – № 7. – С. 38-40.

40. Іўчанкаў, В.. Беларускі правапіс у вымярэнні часу / Іўчанкаў В. // Роднае слова. – 2020. – № 6. – С. 29 – 31.

41. Іўчанкаў, В. Правапіс літары о: пра што сведчыць частотнасць графемы / Іўчанкаў В. // Роднае слова. – 2020. – № 6. – С. 31 – 33.

42. Іўчанкаў, В. І. Правапіс літары «о» ў запазычаных словах: агляд сучасных СМІ / В. І. Іўчанкаў // Народная асвета. – 2020. – №7. – С. 13-16.

43. Іўчанкаў, В. Фіналі -аль і -ар у медыйнай практыцы / Іўчанкаў В. // Роднае слова. – 2020. – № 9. – С. 23 – 28.

44. Іўчанкаў, В. Літара я ў медыятэкстах газеты “Звязда”: выпрабаванне правапіснай практыкай/ Іўчанкаў В. // Роднае слова. – 2020. – № 12. – С. 28 – 31.

45. Парецкая, М.Э. Современный учебник русского языка для иностранцев / М.Э. Парецкая, О.В. Шестаков. – 5-е изд., стер. – М.: Флинта, 2020. – 470 с.

а. Пісарэнка, А. М. Філалагічны аналіз мастацкага тэксту: вучэб. дапам. / А. М. Пісарэнка. – Мінск: Народная асвета, 2017. – 175 с.

46. Рамза, Т.Р. Сучасная беларуская мова. Сінтаксіс : вучэб. дапам. / Т. Р. Рамза. – Мінск : БДУ, 2020. – 200 с.

47. Рогачёва, Е.Н. Русский язык. Синтаксис и пунктуация: второй уровень владения языком: учебное пособие / Е.Н. Рогачёва, О.А. Фролова, Е.А. Лазуткина. – 3-е изд., стер. – М.: ФЛИНТА, 2020. – 134 с.

48. Руденко, А.А. Язык и стиль средств массовой коммуникации (русскоязычные тексты). Синтаксис: учеб.-метод. комплекс / А.А. Руденко ; БГУ. – Минск: БГУ, 2016. - 171 с.

49. Русский язык как иностранный: учебно-методическое пособие, для студентов-иностранцев, изучающих экономические дисциплины / [С.Г. Барбук и др.]; под ред. С. Г. Барбук. – Минск: БГЭУ, 2020. – 229 с.

50. Современный русский литературный язык: учебно-методический комплекс по учебной дисциплине для студентов филологических специальностей / Учреждение образования «Витебский государственный университет им. П.М. Машерова», Факультет филологический, Кафедра общего и русского языкознания. – Витебск: ВГУ, 2019. – 185 с.

51. Современный русский язык. Практикум: учебное пособие для студентов учреждений высшего образования по филологическим специальностям / [Т.Н. Волынец и др.]. – Минск: Республиканский институт высшей школы, 2019. – 371 с.

52. Старасценка, Т.Я. Дискурсны аспект рэкламнага звароту / Т.Я. Старасценка //Корпоративныя стратэгічныя камунікацыі [Электронны рэсурс] : сб. науч. ст. Междунар. науч.-практ. конф., г. Минск, 25 – 26 февраля 2016 г. Вып. 2 / редкол.: С. В. Дубовик (отв. ред.) [и др.]; – Минск: БГУ, 2016.

53. Сучасная беларуская літаратурная мова: вучэбны дапаможнік / Д. В. Дзятко [і інш.]. – Мінск : Вышэйшая школа, 2020.- 588 с.

54. Сучасная беларуская мова. Марфалогія : дапаможнік / З. І. Бадзевіч–Мінск:БДУ, 2018. – 324 с.

55. Сучасная беларуская мова. Марфеміка. Марфаналогія. Словаўтварэнне : вучэб.-метада. дапам. / З. І. Бадзевіч, В. П. Русак. – Мінск: БДУ, 2017. – 228 с.

56. Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы: больш за 65 000 слоў / уклад.: І. Л. Капылоў [і інш.]; пад рэд. І. Л. Капылова. – Мінск: Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Броўкі, 2016. – 968 с.

57. Хромчанка, А. Р. Бібліізмы ў беларускай мове / А. Р. Хромчанка // Стылістыка : мова, маўленне і стыль : матэрыялы IV Міжнар. навук.-практ. канф., прысвеч. 95-годдзю заслуж. работніка адукацыі Беларусі, д-ра філал. навук, праф. М. Я. Цікоцкага, Мінск, 22—23 лют. 2017 г. – Мінск : Выд. цэнтр БДУ, 2017. – С. 94—98.

58. Хромчанка, А. Р. Роля іменаслова ў захаванні нацыянальнай адметнасці народа / А. Р. Хромчанка // Журналістыка-2019: стан, праблемы і перспектывы : мат-лы 19-й між-нар. навук.-практ. канф., Мінск, 14–15 ліст. 2019 г. / рэдкал. : В. М. Самусевіч (адк. рэд.) [і інш.].– Мінск : БДУ, 2019. – С. 531–534.

59. Хромчанка, А. Р. Экстралінгвістычныя фактары развіцця раённага друку / А. Р. Хромчанка // Рэгіянальныя СМІ Рэспублікі Беларусь у лічбавую эпоху: стан, праблемы і перспектывы : матэрыялы Рэсп. навук.-практ. канф., Мінск, 12–13 лют. 2019 г. / Беларус. дзярж. ун-т ; рэдкал.: В. М. Самусевіч (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БДУ, 2019. – С. 252-255.

60. Цікоцкі А. М. Асаблівасці мовы і стылю сучасных раённых газет Беларусі (на прыкладзе газеты «Зара над Сожам») / А. М. Цікоцкі // Рэгіянальныя СМІ Рэспублікі Беларусь у лічбавую эпоху: ад лакальнай праблематыкі да інфармацыйнай бяспекі дзяржавы : матэрыялы Рэсп. навук.-

практ. канф., Мінск, 5 мая. 2020 г. / Беларус. дзярж. ун-т ; рэдкал.: В. М. Самусевіч (адк. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БДУ, 2020. – С. 338-342.

61. Цікоцкі А. М. Спецыяльная лексіка на старонках сучасных друкаваных СМІ: функцыянаванне і спосабы тлумачэння / А. М. Цікоцкі // Журналістыка-2018: стан, праблемы і перспектывы : матэрыялы 20-й Міжнар. навук.-практ. канф., Мінск, 15-16 ліст. 2018 г. / рэдкал.: В. М. Самусевіч (адк. рэд.) [і інш.]. - Мінск : БДУ, 2018. - С. 381-383.

62. Цікоцкі, А. М. Моўныя асаблівасці абласной прэсы Беларусі (на прыкладзе газеты «Витебские вести») / А. М. Цікоцкі // Рэгіянальныя СМІ Рэспублікі Беларусь у лічбавую эпоху: ад лакальнай праблематыкі да інфармацыйнай бяспекі дзяржавы [Электронны рэсурс] : матэрыялы III Рэсп. навук.-практ. канф., Мінск, 24 чэрв. 2021 г. / Беларус. дзярж. ун-т ; рэдкал.: В. М. Самусевіч (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БДУ, 2021. – С. 266-270.

63. Чахоўская, Т.Л. Сучасная беларуская мова. Фанетыка. Фаналогія. Арфаэпія. Графіка. Арфаграфія : вучэб.-метадыч. дапам. / Т. Л. Чахоўская, Г. К. Чахоўскі. – Мінск: БДУ, 2017. – 247 с.

МЕТАДЫЧНЫЯ РЕКАМЕНДАЦЫІ ПА АРГАНІЗАЦЫІ І ВЫКАНАННІ САМАСТОЙНАЙ РАБОТЫ НАВУЧЭНЦАЎ

Пры навучанні мове сродкаў масавай камунікацыі, акрамя традыцыйных, выкарыстоўваецца метады інтэрактыўны, які арыентаваны на актывізацыю дзейнасці навучэнцаў. Выконваючы інтэрактыўныя заданні і практыкаванні, студэнты не столькі замацоўваюць пройдзены матэрыял, колькі спасцігаюць новае. Лекцыі маюць уводны, праблемны або абагульняльны (аглядны) характар. Асноўным прызначэннем іх з'яўляецца апісанне набыткаў (сінхронны аспект) і новых тэндэнцый (дыяхронны аспект) развіцця мовы і мовазнаўства; інтэрпрэтацыя класічных і сучасных поглядаў на лексіка-семантычныя, словаўтваральныя факты; метадычныя рэкамендацыі па лексіка- і фразеаграфічнай практыцы; вызначэнне тыповых (і менш распаўсюджаных) памылак словаўжывання і словаўтварэння; сістэмнае азнаямленне з вучэбнай і навуковай літаратурай. Усе віды вучэбных заданняў маюць паэтапны, сістэмны і пераемны характар у адпаведнасці з праходжаннем пэўнага раздзела мовазнаўства.

РЕКАМЕНДУЕМЫЯ МЕТАДЫ (ТЭХНАЛОГІІ) НАВУЧАННЯ

Выкарыстоўваюцца тэхналогіі праблемнага, эўрыстычнага навучання. Пры першым навучанні рэалізуецца спосаб актыўнага ўзаемадзеяння студэнта з праблемна-пададзеным зместам навучання, у ходзе якога студэнт вучыцца думаць, творча засвойваць веды. Праблемнае навучанне выступае альтэрнатывай для эўрыстычнага, калі ставяцца мэты канструявання студэнтам уласнага сэнсу, мэта і зместу адукацыі, а таксама яе арганізацыі, дыягностыкі і ўсведамлення. У выніку навучання па тэхналогіі дыдактычнай эўрыстыкі студэнт пераасэнсоўвае, дабудоўвае або драматызуе свой вынік. Адбываецца асобнае адукацыйнае ўключэнне студэнта ў моўна-культурныя працэсы ў

якасці іх паўнапраўнага ўдзельніка. У практыцы выкладання мовы сродкаў масавай камунікацыі актыўна выкарыстоўваюцца камп'ютарныя тэхналогіі, у прыватнасці камп'ютарнае тэсціраванне, электронная бібліятэка, сайтавае суправаджэнне навукова-метадычнага забеспячэння адукацыйнага працэсу.

ПЕРАЛІК РЭКАМЕНДАВАНЫХ СРОДКАЎ ДЫЯГНОСТЫКІ

Для кантролю якасці адукацыі, у тым ліку пры прымяненні камп'ютарнага тэсціравання, выкарыстоўваюцца наступныя сродкі дыягностыкі:

- тэсты па асобных раздзелах і дысцыпліне ў цэлым;
- вуснае апытанне падчас заняткаў;
- публічнае выступленне студэнтаў перад групай;
- падрыхтоўка прэзентацый па тэмах рэфератаў;
- кантрольныя работы.
- курсавая работа.

ПАТРАБАВАННІ ДА КУРСАВОЙ РАБОТЫ

Курсавая работа павінна адпавядаць патрабаванням «Методических рекомендаций по организации курсового проектирования в Белорусском государственном университете» (ад 18.01.2024) і пішацца на адной з дзяржаўных моў, вивучэнне якіх прадугледжана ў семестры вучэбнай праграмай спецыяльнасцей.

Мэта курсавой работы – навучыць студэнтаў як самастойна назіраць за пэўнымі з'явамі, так і аналізаваць, тэрэтычна абагульняць адпаведны фактычны матэрыял, працаваць з навуковай літаратурай. Курсавая работа служыць праверкай умення выкарыстоўваць атрыманыя веды для вырашэння пэўнай навуковай задачы, выяўляе творчыя здольнасці студэнтаў.

Курсавая работа з'яўляецца самастойным навуковым даследаваннем тэкстаў масавай камунікацыі, у якім студэнт павінен прадэманстраваць тэрэтычныя веды, атрыманыя на факультэце журналістыкі падчас вивучэння як спецыяльных, так і агульнаадукацыйных дысцыплін. Акрамя таго, курсавая работа – адзін са шляхоў выпрацоўкі ў студэнтаў наступных уменняў і навыкаў: вивучаць навуковую літаратуру, рабіць навуковыя назіранні, лагічна і паслядоўна выкладаць думкі ў пісьмовай форме, рабіць вывады і абагульненні, складаць спіс літаратуры, афармляць працу ў адпаведнасці з існуючымі стандартамі (правіламі і патрабаваннямі).

Курсавая работа павінна адпавядаць усім патрабаванням, якія прад'яўляюцца да навуковых тэкстаў. Падчас выканання курсавой работы студэнт павінен:

- абгрунтаваць актуальнасць, навізну і практычную значнасць праблемы;
- дакладна вызначыць аб'ект і прадмет даследавання;

- прадэманстраваць валоданне паняццыйным апаратам;
- правесці аналіз тэкстаў ў аспекце заяўленай тэмы даследавання;
- рэалізаваць мэту і задачы даследавання, пастаўленыя ў пачатку работы;
- выявіць культуру навуковага выкладу тэарэтычнага і фактычнага матэрыялу;
- зрабіць вывады, падагульненні вынікаў даследавання.

Курсавая работа павінна быць вытрымана ў навуковым стылі, што мае на ўвазе наяўнасць спецыяльнай тэрміналагізаванай лексікі; мінімальную ступень праяўлення асобнага пачатку ў тэксце (абмежаванне выкарыстання эмацыянальна-ацэначнай лексікі, экспрэсіўнага сінтаксісу і інш.); лагічнасць выкладання. У працэсе работы неабходна карыстацца навуковай літаратурай і слоўнікамі.